

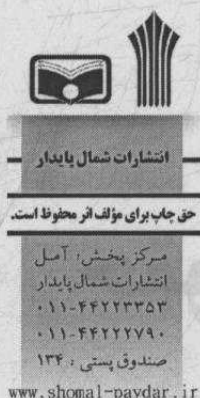

حقوق

بین المللے

عمومے

مؤلف: علی امیرپور

سرشناسه: امیرپور، علی، ۱۳۵۲-

عنوان و نام پدیدآور: حقوق بین الملل عمومی / مؤلف علی امیرپور.

مشخصات نشر: آمل: شمال پایدار، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۴۰۷ ص.: جدول.

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۸۱۹-۹۴-۵

وضعیت فهرست نویسی: فیا

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: حقوق بین الملل

رده بندی کنگره: ۱۳۹۴ ح ۷ ۸۳ الف / KZ۳۴۱۰

رده بندی دیویی: ۳۴۱

شماره شابک: ۴۱۳۲۰۱۸

حقوق بین الملل عمومی

- مؤلف: علی امیرپور
ناشر: انتشارات شمال پایدار
چاپ و صحافی: چاپ جلوه شهر
صفحه آرایشی: کتیبه
طرح جلد: کانون آگهی و تبلیغاتی ترام / شکره، آرزو
نوبت چاپ: نخست - ۱۳۹۴
شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۸۱۹-۹۴-۵
قیمت: ۲۷۰۰۰ تومان

پیش‌گفتار

هرچند مقررات بین‌المللی در طول تاریخ و به مرور شکل گرفته‌اند اما اکثر حقوق‌دانان معتقدند که مبنای ایجاد قوانین بین‌المللی را باید در عرف‌های بین‌المللی جست و جو کرد چرا که اغلب تمدن‌ها در روابط دوستانه یا خصمانه خود مقررات عرفی را رعایت می‌کردند و این شیوه مسبوق به سابقه است و محدود به مکان و زمان خاصی نیست. هرچند تمدن یونان در هزاره اول پیش از میلاد به صحنه تاریخ وارد شد اما چهارصد سال پیش از میلاد مسیح، دورنمایی از تاریخ حقوق بین‌الملل در تمدن مشرق زمین وجود داشت و همین‌طور این سیر ادامه یافت تا صدهای اخیر که تاریخ، شاهد به وجود آمدن توسعه و تحول حقوق بین‌الملل می‌باشد. اما جامعه بین‌المللی به شکل امروزه، مرهون اندیشه دانشمندان سده‌های اخیر است.

در عصر حاضر به دلیل سرعت‌های علمی و تکنولوژیکی، نیاز و وابستگی علوم به هم موجب گردید تا حقوق بین‌الملل در قیاس و سرزمین کشورها در پهنه خاک، آب و هوا و فضا به درجه‌ای از پیشرفت قابل قبول دست یابد. هر چند این قوانین بین‌المللی لازم است اما کافی نیست. از طرف دیگر بعد از جامعه ملی و مابقی ایجاد سازمان ملل متحد به منظور برقراری صلح و امنیت بین‌المللی و شکل‌گیری تغییرات سیاسی در عرصه بین‌المللی و به وجود آمدن قدرت‌های پنجگانه با حق و تو و جنگ‌های غیرمتعارف همچنان جامعه‌ی بین‌المللی نتوانست در برقراری نظم و حفظ صلح بین‌المللی موفق باشد. علی‌هذا، امروزه ضرورت برقراری نظم و صلح بین‌المللی در چارچوب منشور، ضرورت انکارناپذیر است.

کتاب حاضر حاصل تلاش و تقریر چندین سال تدریس حقیر در دانشگاه است که به صورت درس‌نامه و در قالب جزوه‌های غیر منطبعه ارائه می‌شد. اما اکنون به درخواست دانشجویان و با همکاری دانشگاه علمی کاربردی فرهنگ و هنر ۵ مازندران-آمل و با اعتقاد به این حدیث گهربار «الْمُؤْمِنُ إِذَا مَاتَ وَتَرَكَ وَرَقَةً وَاحِدَةً عَلَيْهَا عِلْمٌ تَكُونُ تِلْكَ الْوَرَقَةُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ سِتْرًا فِيمَا بَيْنَهُ وَبَيْنَ النَّارِ»^۱ تنظیم و به صورت مجلد درآمد. از ویژگی‌های این کتاب این است که علاوه

۱- «مؤمن چون بمیرد و از خود برگه‌ای به جا بگذارد که روی آن دانشی باشد، این برگه روز رستاخیز میان او و آتش

براینکه بر اساس سرفصل‌های مصوب آموزش عالی تدوین گردید در پایان هر فصل نیز نمونه سؤالات کوتاه جواب و تشریحی بدون پاسخ آمده است که در کتب دیگر حقوقی کمتر دیده شده است. با توجه به متن کتاب و با هدف ترغیب علمی، پاسخ سؤالات به عهده دانشجو واگذار شد. هر چند قوانین و مقررات بین‌المللی را به دلیل گستردگی موضوعات، حجم مطالب و قوانین و مقررات متنوع و زیاد نمی‌توان در قالب یک کتاب به رشته تحریر در آورد اما سعی شد مطالب حقوقی حقوق بین‌الملل عمومی در این کتاب بطور کامل و موجز آورده شود. همانطور که هیچ چیز از دایره عیب و نقص خارج نیست ممکن است مجموعه حاضر نیز دارای نواقصی باشد امیدوارم این کتاب گامی هر چند کوچک در راستای اعتلای جامعه حقوقی باشد.

www.ketab.ir

فهرست

صفحه

۱۴	بخش اول: مفهوم و تاریخ حقوق بین الملل	فصل اول
۳۷	سؤالات مفهوم و تاریخ حقوق بین الملل	ماه کلی حقوق
۳۹	بخش دوم: مبانی و محتوای حقوق بین الملل	بین الملل
۵۸	سؤالات مبانی و محتوای حقوق بین الملل	
۶۲	گفتار اول: منابع اصلی حقوق بین الملل	فصل دوم
۶۲	بخش اول: معاهدات بین المللی	منابع حقوق بین الملل
۱۰۳	بخش دوم: عرف بین المللی	
۱۰۹	بخش سوم: اصول کلی حقوق بین الملل	
۱۱۰	گفتار دوم: منابع فرعی حقوق بین الملل	
۱۱۵	سؤالات منابع حقوق بین الملل	
۱۳۰	بخش اول: کشورها	فصل سوم
۱۳۵	مبحث اول: عناصر تشکیل دهنده دولت	اعضای جامعه بین المللی
۱۴۱	مبحث دوم: مساله شناسایی کشورها	«تابعان حقوق بین الملل»
۱۴۸	مبحث سوم: جانشینی کشورها	
۱۵۹	بخش دوم: سازمان های بین المللی	
۱۹۱	بخش سوم: سایر تابعان حقوق بین الملل (اشخاص خصوصی حقوق بین الملل، نهضت های آزادی بخش و واتیکان)	
۱۹۹	سؤالات اعضای جامعه بین المللی	

۲۰۸	بخش اول: حقوق دریاها و آبراه‌های بین‌المللی
۲۱۰	مبحث اول: آب‌های داخلی
۲۱۳	مبحث دوم: دریای سرزمینی
۲۲۶	مبحث سوم: آب‌های مجمع‌الجزایری
۲۲۸	مبحث چهارم: منطقه مجاور یا نظارت
۲۳۰	مبحث پنجم: منطقه انحصاری اقتصادی
۲۳۲	مبحث ششم: فلات قاره‌ها
۲۳۷	مبحث هفتم: دریای آزاد
۲۳۹	مبحث هشتم: اعماق دریاها
۲۴۲	مبحث نهم: مقام بین‌المللی اعماق دریاها
۲۴۳	مبحث دهم: حقوق آبراه‌های بین‌المللی
۲۶۰	سؤالات حقوق دریاها و آبراه‌های بین‌المللی
۲۶۸	بخش دوم: حقوق هوایی و فضایی
۲۶۸	مبحث اول: حقوق هوایی
۲۷۹	مبحث دوم: حقوق بین‌المللی فضایی
۲۸۲	سؤالات حقوق هوایی و فضایی
۲۸۶	بخش اول: حقوق دیپلماتیک
۳۰۴	بخش دوم: حقوق کنسولی
۳۲۷	سؤالات حقوق دیپلماتیک و کنسولی
۳۳۲	بخش اول: مسئولیت بین‌المللی
۳۴۲	سؤالات مسئولیت بین‌المللی
۳۴۶	بخش اول: روش‌های سیاسی حل و فصل اختلافات بین‌المللی
۳۵۹	بخش دوم: روش‌های حقوقی حل و فصل اختلافات بین‌المللی
۳۷۰	سؤالات روش‌های حل و فصل اختلافات بین‌المللی
۳۷۸	بخش اول: جنگ و توسل به زور
۳۸۸	بخش دوم: حقوق مسلحانه
۴۰۵	سؤالات حقوق مخاصمات بین‌المللی

فصل چهارم حقوق دریاها و حقوق هوایی

فصل پنجم حقوق دیپلماتیک و کنسولی

فصل ششم مسئولیت بین‌المللی

فصل هفتم روش‌های حل و فصل اختلافات بین‌المللی

فصل هشتم حقوق مخاصمات مسلحانه

علم وظیفه‌اش کشف روابط علت و معلول پدیده‌هاست. هر چند دنیای پیرامون ما پر از علت و معلول است اما گاهی خیلی ساده از کنار علتی عبور می‌کنیم و گاهی تا بی‌نهایت به دنبال آنیم شاید بتوانیم از این طریق اندکی به خود ارضایی علمی دست‌یابیم یا به رابطه انتزاعی علوم پی ببریم بخاطر همین دانش علوم مختلف را در هم می‌آمیزیم و حاصل توان خود را دست آورد علمی نوین می‌نامیم. حقوق بین‌الملل هر چند به عنوان یک علم نوین با بسیاری از علوم در آمیخته اما نه چنین است زیرا با جوامع بشری در ارتباط است. جوامع بشری سه مرحله را پشت سر گذاشت بدوی- روستایی - شهرنشینی و در تمام این مراحل زندگی اجتماعی در روابط فردی و حاکمیتی هیچ‌گاه فاقد نظم، قانون و مقررات نبود. در جوامع ابتدایی روابط ساده بود. در طول زمان به واسطه رعایت بسیاری از آداب و رسوم قواعد عرفی بین آنها شکل گرفت و با رشد شهرنشینی و صنعت و متمدن شدن، آن را با دو هدف بین خود وضع نمودند. ۱- کنترل مردم؛ ۲- نظم جامعه.

گسترش ارتباطات به دنبال رشد فزاینده علوم و تکنولوژی نیازمند وجود مقرراتی در قلمرو داخلی و خارجی بود که شکل گرفت. بدین ترتیب حقوق جامعه‌ی بین‌المللی در کنار حقوق داخلی رشد یافت. این رشد یافتگی به دلیل تفاوت نژاد، دین، حاکمیت، سرزمین، گذشته‌ی تاریخی، دین و... موجب گردید نوع ارتباط کشورها هم به اشکال متفاوت ظاهر گردد. هر چند در زمینه حقوق بین‌الملل کارهای بسیاری صورت گرفته و قوانین و مقررات بسیاری تدوین گردید اما در سیر تدوین و توسعه، حقوق بین‌الملل همچنان در مراحل اولیه رشد خود بسر می‌برد و نیازمند قوانین و مقرراتی است تا خلاهای بین‌المللی موجود را کامل نماید.

هرچند جنگ و صلح، وجود سازمان‌های بین‌المللی، تبدیل روابط دوستانه به خصمانه، بحث مسئولیت بین‌المللی، روش‌های حل و فصل اختلافات سیاسی و حقوقی و رجوع به دیوان و داوری در سطح بین‌الملل از اهمیت به سزایی برخوردار هستند اما دست‌یابی به مقررات این موضوعات کار آسانی نبود زیرا به مرور عبور از عصر کلاسیک و رسیدن به عصر مدرن تا شکل‌گیری سازمان ملل متحد ضرورت نیاز به قوانین و مقررات نوین، کشورها را بر آن داشت تا در مباحث گوناگون حقوقی، قوانین و مقرراتی وضع نمایند که راه چاره ملل در مشکلاتشان باشد. به این دلایل امروزه اهمیت و جایگاه حقوق بین‌الملل مشهودتر است. قوانین بین‌الملل در وضع و شکل اجرا مانند قوانین داخلی کشورها نیست. مثلاً اگر کشوری مرتکب عمل خلاف حقوق بین‌الملل گردد بر اساس مسئولیت بین‌المللی باید خسارت وارده را جبران نماید زیرا اصل ولایت بین‌المللی به مراتب بیشتر از جامعه داخلی است. جامعه بین‌المللی محیطی است که کشورها بر اساس حاکمیت خود، آزادانه تصمیم می‌گیرند در نتیجه زمانی که کشوری حقه کشورها یا کشورهای دیگری را نقض نماید با آزادی دیگر کشورها برخورد پیدا می‌کند لذا مسئولیت بین‌المللی، یک سازوکار قانونمند، اساسی و ضروری در روابط بین‌المللی کشورها است. اما نباید فراموش کرد که از ویژگی‌های قاعده حقوقی، چه در حقوق داخلی و چه در حقوق بین‌المللی، الزامی بودن آن است.